

Pregledni naučni rad

UDK 343.211.6:343.54/.55

Dr. sc. Milijana Buha, vanredna profesorica

Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

ZAŠTITA ŽRTAVA NASILJA U PORODICI I PRITUŽBA OŠTEĆENOG U KRIVIČNOM POSTUPKU

Sažetak: Radi uspješnog okončanja krivičnog postupka u predmetima nasilničkih krivičnih djela, značajno je poboljšati procesni položaj oštećenog. Osnovna teza iznesena u radu jeste da nemogućnost oštećenog da utiče na negativnu tužilačku odluku, tj. da zahtijeva ponovno otvaranje istrage ili predlaže provođenje određenih radnji dokazivanja u istrazi, otežava dokazivanje izvršenja bilo kojeg nasilničkog krivičnog djela.

U radu se ukazuje na značaj Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, koji omogućava da se žrtvama nasilja pruži pomoć određivanjem hitnih i zaštitnih mjera prije pokretanja krivičnog postupka. Međutim, iako se te mjere određuju odlukom nadležnog suda u prekršajnom postupku, u radu se ističe da bi bilo korisno da iste mjere može odrediti i policija odmah po prijavi krivičnog djela, dok bi sud u najkraćem roku ispitao njihovu opravdanost i odobrio njihovu primjenu. Propisane hitne mjere zaštite iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici trebalo bi posmatrati kao obavezne mjere po prijavi o izvršenom krivičnom djelu, radi sprječavanja daljeg nasilja. Poredeći zakonska rješenja u pogledu određivanja hitnih zaštitnih mjera u Republici Srpskoj sa zakonskim rješenjima za određivanje hitnih zaštitnih mjera u Federaciji Bosne i Hercegovine, uočavamo da u Federaciji Bosne i Hercegovine nadležni policijski organ donosi odluku o zahtjevu za određivanje hitne mjere u roku od šest sati od prijema zahtjeva. U skladu s tim, u radu ćemo se osvrnuti na nova zakonska rješenja u postupku zaštite žrtava nasilja, propisana Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Jedno od pitanja koje je razmatrano u radu je i značaj pritužbe oštećenog, posebno imajući u vidu da se odluka republičkog tužioca o nesprovođenju istrage, donesena po toj pritužbi, ne može osporavati.

Ključne riječi: nasilje u porodici, žrtva, mjere zaštite, pritužba oštećenog, obustava istrage

1. Uvodna razmatranja - zaštita žrtava nasilja u porodici

Zakonima o zaštiti od nasilja u porodici¹ omogućena je brža i efikasnija zaštita od nasilja kao društveno neprihvatljivog ponašanja.² Tolerancija na nasilje je posljedica neprimjene zakonom propisanih zaštitnih mjera za sprečavanje nasilja. Ove okolnosti nasilnicima daju još veću slobodu da nasilje vrše bez razmišljanja o posljedicama, a žrtvama otežavaju i onemogućavaju da prijave nasilje zbog straha od „nemoći“. Pomenuti zakoni o zaštiti žrtava nasilja u porodici imaju za cilj da spriječe izvršenje nekih težih krivičnih djela kao što su krivična djela protiv života i tijela, djela poriv polnog integriteta. Nasilje u porodici ostaje sveprisutan problem širom svijeta, često ostavljajući žrtve bez osjećaja pravde ili adekvatne zaštite, posebno kada izostane primjena zaštitnih mjera. Radi sprečavanja da nasilje za posljedicu ima i izvršenje nekog teškog krivičnog djela Zakonom o zaštiti nasilja u porodici Republike Srpske (u daljem tekstu: ZZNP RS) su propisane hitne mjere zaštite kao što su: udaljenje učinioca nasilja iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora, i/ili zabrana približavanja i kontaktiranja učiniocu nasilja sa žrtvom nasilja u porodici.³ Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: ZZNPPŽ FBiH) hitne mjere su: udaljenje iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili drugi stambeni prostor; zabrana približavanja žrtvi, a prema potrebi djeci žrtve i osobama u odnosu na koje postoji opasnost od vršenja nasilja, kao i zabrana komunikacije, uznemiravanja i uhođenja žrtve nasilja.⁴ Hitne mjere zabrane u FBiH može odrediti nadležni policijski organ, što nije slučaj u RS jer se hitne mjere određuju sud u prekršajnom postupku, što usporava potrebu žrtve za hitno zaštitom od nasilja. U Njemačkoj *policija* može nasilniku odrediti privremeno pritvor.⁵ Pritvor je krajnja represivna mjera koja se može počinioocu krivičnog djela nasilja u porodici odrediti i prema pravilima krivičnog procesnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini ali *odlukom suda* na prijedlog tužioca i samo ako npr. *naročite okolnosti* opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna (jedan od pritvorskih razloga).⁶ U smislu hitnog djelovanja u borbi i prevenciji nasilja u porodici policija prema pravilima krivično procesnog zakonodavstva u BiH može primijeniti neke od procesnih radnji prema nasilniku kao što su zadržavanje,⁷ lišavanje slobode⁸, ali ne i pritvor jer je

¹ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 102/2012, 108/2013, 82/2015 i 84/2019) i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama u Federaciji Bosne i Hercegovine, („Službene novine FBiH“, br. 19/2025).

² Marković, I., Pravna zaštita žrtava nasilja u porodici u Republici Srpskoj, *Temida*, vol. 11, br. 1, 2008, str. 10.

³ Čl. 13 st. 4 ZZNP RS.

⁴ Čl. 23. ZZNPPŽ FBiH.

⁵ Više Greater Protection in Cases of Domestic Violence Information on the Act on Protection Against Violence, Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2019, str.

⁶ Više član 197 stav 1 tačka v) ZKP RS.

⁷ Vidi više 228 ZKP RS.

⁸ Više član 204 ZKP RS

riječ o krajnjoj represivnoj mjeri koja se primjenjuje odlukom suda samo ako se sprečavanje izvršenja krivičnog djela ne može ostvariti drugim mjerama zabrane propisanim zakonima o krivičnom postupku u BiH. Bina razlika između policijskih mjera za sprečavanje izvršenja krivičnih djela (kao što su: zadržavanja i lišavanja slobode) i pritvora kao krajnje represivne sudske mjere za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog odnosno optuženog je u zakonom propisanom dokaznom standardu za određivanje pritvora je osnovana sumnja, dok je za zadržavanje i lišavanje slobode dovoljno postojanje osnova sumnjne.

Efikasnija zaštita žrtava nasilja u porodici je i Njemačkoj jer policija ima ovlaštenje da odredi primjenu zaštitnih mjera. Žrtve nasilja u porodici u Njemačkoj mogu zatražiti dodjelu stana, naknadu štete, sudsko poravnanje o starateljstvu nad zajedničkom djecom, zabranu ili ograničenje pristupa.⁹ Zakon o zaštiti od nasilja u Njemačkoj se ne odnosi samo na bračne ili razvedene parove, građanske partnere ili vanbračne partnerstva, već generalno na svakoga ko je postao žrtva nasilja ili pretnje nasiljem. Tako da bi bilo korisno i našim zakonima propisati da pravo na zaštitu od nasilja ima svako ko je žrtva nasilja. Nasilje u smislu Zakona o zaštiti od nasilja u Njemačkoj podrazumijeva svaki fizički napad, narušavanje zdravlja ili zadiranje u slobodu drugog lica, bez obzira na to da li se djela dešavaju u ili van konteksta zajedničkog domaćinstva. Zaštitne mjere koje sprečavaju kontakt osumnjičenog sa žrtvom kako je popisano Zakonom u Njemačkoj treba da budu dovoljno širokog dometa da obuhvate različite opasne i prijeteeće situacije po žrtvu. To znači da zaštitne mjere u cilju sprečavanja kontakta žrtve i nasilnika treba da se odnose na različita mjesta i objekti van kuće koje žrtva često posjećuje (npr. radno mjesto, vrtić, škola, prodavnica, razonoda). U Španiji mogu da se odrede kao zaštitne mjere u cilju sprječavanja nasilja, oduzimanje oružja, obavezno izdržavanje žrtve, suspenzija roditeljskog prava i druge mjere.¹⁰

2. Postupak za izricanje hitnih mjera zaštite

Krivičnim zakonikom Republike Srpske¹¹ (u daljem tekstu: KZ RS) je propisano ko prekrši hitne mjere zaštite¹² i zaštitne mjere koje mu je sud odredio primjenom zakona o zaštiti od nasilja, kazniće se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine. Hitne mjere zaštite mogu se primijeniti bez obzira da li je pokrenut krivični postupak jer subjekti

⁹ *Greater Protection in Cases of Domestic Violence Information on the Act on Protection Against Violence*, Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2019, str. 9
https://www.bundesjustizamt.de/SharedDocs/Downloads/EN/HKUE/Brochure_Information_protection_against_violence.pdf?__blob=publicationFile&v=1

¹⁰ UN Women, *Good Practices in Responding to Domestic Violence: A Comparative Study*, Sarajevo, 2019, str. 15

¹¹ Krivični zakonik Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 64/2017, 104/2018 - odluka US, 15/2021, 89/2021, 73/2023, „Službeni glasnik BiH“, br. 9/2024 - odluka US BiH, „Službeni glasnik RS“ 105/2024 - odluka US, 19/2025, „Službeni glasnik BiH“, br. 14/2025 - odluka US BiH, „Službeni glasnik RS“, br. 31/2025 i 85/2025 - odluka US).

¹² Detaljnije: Marković, I., Primjena odredbe o nasilju u porodici i porodičnoj zajednici u Republici Srpskoj, *Temida*, vol. 6, br. 2, str. 53-60.

zaštite¹³ su dužni pružiti zaštitu, podršku i pomoć žrtvama nasilja u porodici i spriječiti ponavljanje nasilja bez obzira na to da li je protiv učinioca pokrenut krivični postupak. Hitne mjere zaštite se određuju radi otklanjanja neposredne opasnosti po fizički i psihički integritet, radi sprečavanja ponavljanja nasilja i garantovanja bezbjednosti žrtve. Prijedlog za izricanje hitne mjere zaštite u RS može podnijeti: nadležni policijski službenik, centar za socijalni rad ili žrtva nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici, a izriču se najkasnije u roku od 24 časa od prijema prijedloga, odnosno izvođenja učinioca nasilja u porodici pred sud.¹⁴ U FBiH zahtjev za određivanje hitnih zaštitnih mjera nadležnom policijskom organu mogu podnijeti i nadležni tužilac, žrtva ili organ starateljstva. O zahtjevu nadležni policijski organ je dužan odlučiti u roku od šest sati od sata prijema zahtjeva.¹⁵

U RS sudija prekršajnog odjeljenja nadležnog suda određuje hitne mjere zaštite rješenjem. Protiv rješenja kojim se određena hitna mjera zabrane može se uložiti žalba u roku od tri dana od dana izricanja. O žalbi odlučuje vijeće nadležnog osnovnog suda koji je donio odluku u roku od 48 časova od prijema žalbe. Hitne mjere zaštite izriču se u trajanju koje ne može biti duže od 30 dana. Žalba na odluku suda o izrečenoj hitnoj mjeri zaštite ne odgađa njeno izvršenje. U FBiH nadležni policijski organ može odrediti jednu ili više hitnih mjera zaštite. Hitne mjere zaštite određuju se naredbom u kojoj će se unijeti upozorenje o posljedicama kršenja hitnih mjera zaštite. Lice prema kojem su hitne mjere određene, za vrijeme trajanja mjera, ima pravo podnijeti pritužbu nadležnom tužilaštvu, koji je o pritužbi dužan odlučiti u roku od 12 sati od podnošenja pritužbe. Hitne mjere zaštite na osnovu naredbe policijskog organa stupaju na snagu odmah i mogu trajati najduže 48 sati.¹⁶

Bilo bi korisno radi sprječavanja nasilja u porodici u RS izmijeniti postupak koji se odnosi na izricanje hitnih mjera zaštite i dati ovlašćenje polici da izriče iste mjere kao i da pravo žalbe ima lice kome je izrečena hitna mjera. Hitne mjere zaštite se izriču kako bi se spriječilo neposredno ili dalje nasilje ili kako bi se izbjegli veći problemi za žrtvu, zato je značajno dati ovlašćenje policiji da izrekne mjeru zabrane uz zahtjev za naknadnim odobrenjem od strane suda u roku npr. od 72 časa.

Po prijavi nasilja u porodici nadležni policijski službenik vrši procjenu rizika od po ponavljanja nasilja. Procjena rizika¹⁷ se vrši na osnovu saznanja da li je učinilac ranije ili neposredno prije procjene rizika učinio nasilje u porodici ili neki drugi vid nasilja, da li je prijetio ubistvom ili samoubistvom, da li posjeduje oružje, da li je mentalno bolestan ili zloupotrebljava psihoaktivne supstance, da li postoji sukob oko starateljstva nad djetetom ili oko načina održavanja ličnog kontakta djeteta i roditelja koji je učinilac. Jedna od okolnosti koja se uzima u obzir pri ocjeni rizika od nasilnog ponašanja je i da li je žrtva doživljava strah i kako ona procjenjuje rizik od ponavljanja nasilja. Kako bi se spriječilo u praksi da žrtva opozove svoj raniji dat iskaz o preživljenom nasilju u porodicu u Zakonu o krivičnom postupku Njemačke je propisano da dokazna snaga tako date izjave ne može

¹³ Čl. 9 st. 2 ZZNP RS i čl. 13 st. 3. ZZNPPŽ FBiH.

¹⁴ Čl. 13. st. 3. ZZNP RS.

¹⁵ Čl. 24. st. 3. ZZNPPŽ FBiH.

¹⁶ Čl. 24 st. 4-8. ZZNPPŽ FBiH

¹⁷ Član 21 ZZNPPŽ FBiH, član 12a stav 2 ZZNP RS

se kasnije osporiti, jer sudija naknadno ispituje svjedoka samo u pogledu činjenice da li je dao takvu izjavu pred tužiocem ili ne.¹⁸

3. Nasilnička krivična djela

Stepen nasilja i nasilništva u jednom društvu je pokazatelj stepena otuđenosti njegovih članova ili anomalije, uprkos zakonskim propisima, zbog neprimjene zakonom propisanih mjera u cilju suzbijanja i kažnjavanja društveno opasnog ponašanja. Značajne brojke nasilničkih krivičnih djela zabilježene su i u BiH ali je zanimljivo primjetiti da je najviše prijavljenih krivičnih djela je protiv imovine, zatim protiv braka i porodice, zdravlja ljudi, te protiv života i tijela, kao i protiv sloboda i prava građana.¹⁹ Nasilničko ponašanje je neprihvatljivo imajući u vidu da je zabrana mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja sadržana ne samo u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, već predstavlja i dio međunarodnog običajnog prava i smatra se za *ius cogens* (prinudno pravo). Kriminalitet nasilja u krivičnim zakonodavstvima nije inkriminisan kao samostalno krivično djelo već samo postoje inkriminacije kod kojih je nasilje element bića krivičnog djela ili se javlja kao način njihovog izvršenja. Kriminalitet nasilja definiše kao ekstremni oblik ispoljavanja agresije. U kriminalitet nasilja ubrajaju se kriminalna ponašanja protiv života i tela, polne slobode i polnog morala, djela učinjena iz koristoljublja, protiv sloboda i prava građana, djela protiv javnog reda i pravnog saobraćaja, kao i nasilničko ponašanje na javnom mjestu. U najteže oblike kriminaliteta ove vrste spadaju terorizam, politički delikti nasilja, te zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava.²⁰ Kriminalitet nasilja obuhvata: krvne delikte, delikte nasilja u porodici, seksualne delikte, trgovinu ljudima, zločine mržnje, terorizam, nasilje u sportu, kriminalitet proganjanja i mobing.²¹ U cilju sprječavanja nasilničkog ponašanja predviđene su brojne procesne radnje u krivičnom postupku, a neke od mjera se mogu izreći i prije pokretanja krivičnog postupka a to su pomenute hitne zaštitne mjere. Mjere zabrane propisane zakonima o krivičnom postupku²² koje se mogu izreći i za

¹⁸ Vidi više: *Protection against Violence Strategy based on the Istanbul Convention*, Federal Government strategy to prevent and combat violence against women and domestic violence based on the Istanbul Convention 2025–2030, Berlin, 2025.

<https://www.bmbfsfj.bund.de/resource/blob/257164/6c90795e9e59264b58bb6949099b560f/gewaltschutzstrategie-der-bundesregierung-englisch-data.pdf>

¹⁹ Detaljnije: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, *Demografija i socijalne karakteristike, Punoljetni počinioci krivičnih djela u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 2024.

https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2024/CRI_02_2023_Y1_1_BS.pdf

²⁰ Đurđić, V., Mere lišenja slobode kao instrument obezbeđenja prisustva lica okrivljenog za krivično delo nasilničkog kriminaliteta u krivičnom postupku, *Nasilnički kriminal: etiologija, fenomenologija, prevencija*, ur. Leposava Kron, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2010, str. 60.

²¹ Konstantinović-Vilić, S., Nikolić-Ristanović, V., Kostić, M., *Kriminologija*, Pravni fakultet, Niš, 2009, str. 113.

²² Čl. 185. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 53/2012, 91/2017, 66/2018 i 15/2021) u daljem tekstu: ZKP RS i čl. 140a. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 35/2003, 56/2003 - ispravka, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014 i 74/2020) u daljem tekstu: ZKP FBiH.

nasilnička krivina djela su: zabranu posjećivanja određenih mjesta ili područja, zabranu sastajanja sa određenim licima, naredbu da se povremeno javlja određenom državnom organu. Mjere zabrane propisane zakonom o krivičnom postupku sprječavaju da se ponovi nasilničko ponašanje i pruža se zaštiti žrtvi krivičnog djela.

Krivično djelo nasilja u porodici je uvijek u prividnom sticaju sa krivičnim djelima zlostavljanja i mučenja,²³ ali i čitavim spektarom krivičnih djela koja bi se mogla izvršiti „nasiljem” (od lake tjelesne povrede do ubistva), te da se od njih razlikuje po posljedici.²⁴ Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici²⁵ predstavlja prvi regionalni pravni međunarodno pravni instrument usmjerena na zaštitu prava žrtava nasilja. Cilj Konvencije je zaštita žena od svih vidova nasilja i sprječavanje, krivično gonjenje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Žena je prepoznata u Konvenciji kao primarna žrtava porodičnog nasilja i propisano je da nasilje u porodici pogađa žene nesrazmjerno više u odnosu na muškarce. Konvencijom je utvrđena obaveza za države potpisnice da inkriminišu određena ponašanja u svom krivičnom zakonodavstvu i to: zaključivanje prinudnih brakova, psihičko nasilje, proganjanje,²⁶ fizičko nasilje, seksualno nasilje, uključujući silovanje, genitalno sakaćenje žena,²⁷ prinudne abortuse i sterilizaciju²⁸ i seksualno uznemiravanje.

4. Hitno postupanje u postupku zaštite žrtava nasilja

Zaposleni u obrazovnim, socijalnim i zdravstvenim ustanovama, kao i svaki građanin, dužni su *odmah* nakon saznanja da je počinjeno nasilje u porodici ili da postoji osnov sumnje da je počinjeno nasilje u porodici, prijaviti policiji. Nadležni policijski službenik je dužan da odmah nakon prijema prijave da je učinjeno nasilje u porodici o počinjenom djelu obavijesti centar za socijalni rad,²⁹ koji će odmah neposredno pružiti socijalnu zaštitu i psihosocijalnu pomoć žrtvi, preduzeti druge mjere iz svoje nadležnosti, te o tome sačiniti službeni izvještaj. Žrtvi nasilja ima pravo na besplatan ljekarski pregled radi utvrđivanja postojanja povreda fizičkog ili psihičkog integriteta.

U krivičnom postupku žrtva nasilja u porodici ima pravo i na besplatnu pravnu pomoć radi ostvarivanja procesnih prava u krivičnom postupku. Korisnici besplatne pravne pomoći u krivičnom postupku su pored osumnjičenog odnosno optuženog i žrtve krivičnog djela trgovine ljudima i nasilja u porodici. Pravno na besplatnu pravnu pomoć u krivičnom postupku imaju i žrtve nasilničkih krivičnih djela jer to nalaže i načelo jednakosti postupanja u krivičnom postupku. Načelo jednakosti postupanja u krivičnom postupku je ograničeno na stranke krivičnog postupka. Međutim, žrtva krivičnog djela nije

²³ Neka od krivičnih djela koja član 149 KZ RS Zlostavljanje, mučenje i drugo neljudsko i ponižavajuće postupanje, član 125 stav 3 KZ RS, član 132 stav 5 KZ RS...

²⁴ Ristivojević, B. R., Samardžić, S. S., Geneza krivičnog dela nasilje u porodici u srpskom krivičnom pravu, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 55(2), Novi Sad, 2021, str. ???.

²⁵ *Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici*, Istanbul, 11.5.2011. <https://arsbih.gov.ba/istanbulska-konvencija/>

²⁶ Čl. 144. KZ RS, čl. 173a. KZ BDBiH.

²⁷ Čl. 133. KZ RS, čl. 173a. KZ FBiH i čl. 170a. KZ BDBiH.

²⁸ Prinudna sterilizacija je inkriminisano kao krivično djelo u čl. 134 KZ RS, čl. 170a. KZ BDBiH i čl. 173b. KZ FBiH.

²⁹ Čl. 12. ZZNP RS i čl. 20. ZZNPPŽ FBiH.

stranka u krivičnom postupku ali je lice čija prava u krivičnom postupku zastupa tužilac kao stranka u postupku koji prikuplja dokaze i koji se odnose na utvrđuje činjenice potrebne za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu.³⁰ S tim da u Republici Srpskoj oštećeni tj. žrtva krivičnog djela može da preuzme krivično gonjenje od tužioca tako da ima svojstvo stranke u krivičnom postupku tek nakon potvrđivanja optužnice. Stoga je veoma značajno žrtvi krivičnog djela odmah po prijavi nasilja u porodici predložiti da ima pravo na besplatnu pravnu pomoć punomoćnika i tj. pomoć u preduzimanju procesnih radnji radi krivičnog gonjenja počinioca krivičnog djela.

Zakon o zaštiti nasilja u porodici ima za cilj da pruži pomoć i zaštitu žrtvama nasilja u porodici dok se prikupe dokazi o izvršenom krivičnom djelu radi pokretanja krivičnog postupka. Nasilje u porodici je krivično djelo i znači obavezu za nadležne organe da pokrenu krivični postupak ako postoje dokaz o izvršenom djelu nasilja u porodici. Ako se pokretanje krivičnog postupka vezuje za narednu o sprovedenju istrage, tužilac ne može da izda naredbu ako ne postoji dokaz o izvršenom krivičnom djelu.³¹ Policijski službenik o izvršenom nasilju u porodici će obavijestiti i nadležnog javnog tužioca i dostaviti prikupljene dokaze. Javni tužilac, nakon okončanja istrage, u pisanoj formi, obavještava nadležnog policijskog službenika o podizanju optužnice protiv osumnjičenog lica ili o obustavi istrage, kao i o razlozima za obustavu istrage. Nažalost u praksi se dešava da žrtva nasilja u porodici najprije prijavljuje krivično djelo i učinioca i sarađuje sa policijom i pravosudnim organima, ali se potom u krivičnom postupku poziva na privilegiju ne svjedočenja protiv nasilnika. Brojne su poteškoće u prikupljanju dokaza u krivičnim postupcima za krivična djela nasilja u porodici, jer žrtve često opovrgnu svoje svjedočenje nakon izvjesnog vremena jer im nasilnik obeća da se nasilje neće ponoviti.³²

O izvršenom nasilju u porodici policijski službenik odmah obavještava i nadležnog javnog tužioca i, uz izvještaj, dostavlja prikupljene dokaze i procjenu rizika. Tužilac nakon okončanja istrage, u pisanoj formi, obavještava policijskog službenika o podizanju optužnice protiv osumnjičenog lica ili o obustavi istrage, kao i o razlozima za obustavu istrage.³³

Medicinski radnicu su često prvi koji dolaze u kontakt sa žrtvama nasilja u porodici tako da je značajna i njihova podrška žrtvama jer ljekari kroz razgovor sa žrtvom kao pacijentom istu mogu ohrabriti da potraže pomoć od službi zaštite od nasilja u

³⁰ Više: Buha, M., Pravo na besplatnu pravnu pomoć u krivičnom postupku BiH, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, br. 86, god. LIX, Niš, 2020, str. 158.

³¹ Vidi član 224 stav 2 ZKP RS O sprovođenju istrage donosi se naredba koja sadrži..... *okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje da je izvršeno krivično djelo i postojeće dokaze*. Isto je propisano i u članu 231 stav 2 ZKP FBiH. Sadržina odredbe o sačinjavanju naredbe o sprovođenju istrage upućuje da naredba mora da sadrži i dokaz o izvršenom krivičnom djelu, pa bi se moglo reći da su tužilaštvu vezane ruke za izdavanje naredne o sprovođenju istrage ako ne postoji dokaz izvršenom krivičnom djelu.

³² Detaljnije o zaštiti svjedoka/oštećenih u predmetima nasilja u porodici: Pajić, D., *Zaštita osjetljivih svjedoka u krivičnom postupku*, *Analiz Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, vol. 5, br. 10, Zenica, 2012, str. 93-114.

³³ Čl. 12. st. 5. ZZNP RS i čl. 20. st. 5. ZZNPŽ FBiH.

porodici. Tako da je značajna uloga i medicinskih radnika u hitnom postupanju radi zaštite žrtava od nasilja u porodici.³⁴

5. Mjere zabrane u krivičnom postupku

Mjere zabrane u krivičnom postupku imaju za cilj da obezbijede prisustvo osumnjičenog u krivičnom postupku kao i da spriječe istog da ponovi krivično djelo ili dovrši započeto krivično djelo. Mjere zabrane su blaži represivne mjere po osumnjičenog čiji je cilj zaštite žrtava, svjedoka te osiguravanja nesmetanog odvijanja krivičnog postupka. Mjere zabrane su preventivni instrument kojima se sprječava ili smanjuje mogućnost da osumnjičeni ponovi krivično djelo ili ugrozi sigurnost žrtve, svjedoka prije pravosnažne presude. Naime, mjere zabrane propisane krivičnim postupkom³⁵ su procesne odluke, a svrha im je da se prije donošenja presude brzo i učinkovito suzbije protivpravno djelovanje i onemogući učinocu da nastavi s činjenjem protivpravnih djela. Mjere zabrane samostalno egzistiraju i uslovi za određivanje mjera zabrane razlikuju od uslova za određivanje mjere pritvora kao najteže mjere za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog/optuženog radi uspješnog vođenja krivičnog postupka. Tako da se mjere zabrane razlikuju od pritvora jer se radi o različitim mjerama procesne prirode kojima se i otklanjaju različite opasnosti.

Mjere zabrane se razlikuju od pritvora u stepenu represivnosti jer se pritvoreno lice lišava slobode kretanja a mjerama zabrane ograničava se sloboda kretanja. Tako i praksa Evropskog sud za ljudska prava ukazuje da su mjere zabrane zapravo usmjerene na ograničenja ali ne i na lišenja slobode.³⁶ Vremenski faktor je odlučujući za ocjenu da li se radi o lišenju slobode ili pak ograničenju prava slobode kretanja. Međutim, u odnosu na kratkotrajna hapšenja koja vrši policija (policijski pritvor,³⁷ prinudno dovođenje svjedoka, prinudni tjelesni pregled lica, zadržavanje lica radi identifikacije), Evropski sud smatra da se i takvi slučajevi, s obzirom na intenzitet i svrhu mjere, smatraju lišenjem slobode.³⁸

6. Obustava istrage i pritužba oštećenog

³⁴ Više: Choo, E. K., Houry, D., Managing Intimate Partner Violence in the Emergency Department, *Annals of Emergency Medicine*, vol. 65, br. 4, 2015, 447–451.

³⁵ Čl. 184. i 185. ZKP RS, čl. 140 i 140a. ZKP FBiH.

³⁶ ESLJP, *Vito Ciancimino protiv Italije*, zahtjev br. 12541/86, odluka o dopustivosti od 27. maja 1991. godine.

³⁷ Policijski organ može lice lišiti slobode ako postoje osnovi sumnje da je to lice počinilo krivično djelo i ako postoji bilo koji pritvorski razlog, a policijski organ dužan je da takvo lice bez odgađanja, a najkasnije u roku od 24 časa sprovede tužiocu. Prilikom dovođenja, policijski organ će obavijestiti tužioca o razlozima i o vremenu lišenja slobode. Upotreba sile prilikom dovođenja dopuštena je u skladu sa zakonom. kada je riječ o krivičnim djelima za koja se može izreći kazna doživotnog zatvora, lice se mora sprovesti tužiocu najkasnije u roku od 48 časova, a kada je riječ o krivičnim djelima terorizma, u roku od 72 časa. Tužilac je dužan da lice lišeno slobode ispita bez odgađanja, a najkasnije u roku od 24 časa i u tom roku odluči da li će lice lišeno slobode pustiti na slobodu ili će postaviti obrazloženi prijedlog za određivanje pritvora osiguravajući dovođenje lica pred sudiju za prethodni postupak. Naime policijski pritvor može trajati 48 casova a i duze ako su u pitanju teza krivicna djela.

³⁸ ESLJP, *Guzzardi protiv Italije*, zahtjev br. 7367/76, presuda od 6. novembra 1980. godine.

Istrage u predmetima nasilja u porodici su često teške jer kada se dogodi porodično nasilje, nasilje koje je posljedica trgovine ljudima, često nema svjedoka osim žrtve. Tužilaštvo prikuplja informacije o elementima nasilja na osnovu ljekarskog uvjerenja o zadobijenim povredama, nalaza vještaka, izjave žrtve nasilja.

Oštećeni ima pravo da osporavana negativnu tužilačku istragu ali u konačnici protiv odluke glavnog republičkog tužioca oštećeni nema pravo prigovora. Stoga odluka o sprovođenju istrage isključivo zavisi od odluke tužioca. Pravo oštećenog navedeno u članu 46a. ZKP RS kojim je propisano da oštećeni ima pravo da ukaže na činjenice i predlaže dokaze koji su od važnosti za predmet dokazivanja ima smisla samo u pogledu prava da podnese prijedlog i dokaze za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva i da predloži privremene mjere za njegovo obezbjeđenje. Oštećeni nema pravo koje je nekada imao kada je obustavljena istraga preuzeti krivično gonjenje i predložiti istražnom sudiji sprovođenje istrage ili održavanje dokaznog ročišta.³⁹ Krivičnim procesnim zakonima u BiH⁴⁰ je propisano da oštećeni ima pravo pritužbe na negativnu tužilačku odluku, ali je istina sljedeća da to svoje prava i rijetko koriste što su potvrdili i primjeri iz tužilačke prakse Kantonalnog tužilaštva Tuzla⁴¹ prema kojim često izostane i pritužba na negativnu tužilačku odluku, kao da ovo pravo oštećeni doživljavaju beznačajnim.

Procesni položaj oštećenog u istrazi je bolji nego u Republici Srpskoj jer prema Zakonu o kaznenom postupku Republike Hrvatske oštećeni ima pravo predložiti istražnom sudiji provođenje istrage i sudija ako odbori provođenje istrage određuje radnje dokazivanja koje se imaju sprovesti.⁴² Radnje dokazivanja⁴³ koje se provode u istrazi po prijedlogu tužioca moraju biti odobrene naredbom suda,⁴⁴ koji kontroliše zakonitost rada tužioca u istražnom postupku i time štiti osnovna ljudska prava i osumnjičenog/optuženog u krivično postupku. Procesni položaj oštećenog je nešto bolji i u Republici Srbiji jer ako osumnjičeni i njegov branilac smatra da je potrebno preduzeti određenu radnju dokazivanja, predložiće javnom tužiocu da je preduzme. Međutim, ako javni tužilac odbije prijedlog za preduzimanje određene dokazne radnje, osumnjičeni i njegov branilac može

³⁹ Vidi: Bejatović, S., Tužilačka istraga kao obeležje reformi krivičnog procesnog zakonodavstva zemalja regiona (kriminalnopolitički razlozi ozakonjenja, stanje i perspektive)“, *Tužilačka istraga regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primen*, ur. Jovanović, I., i Petrović-Jovanović, A., Misija OEBSA, Beograd, 2014, str. 11-32

⁴⁰ Čl. 231 st. 4 ZKP FBiH, čl. 216 st. 4 ZKP BiH i čl. 216. st. 4 ZKP BD BiH.

⁴¹ Detaljnije o ovom istraživanju: Tulumović, M., Pritužba o nesprovođenju i obustavi istrage u praksi Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, vol. 5, br. 10, Zenica, 2012, str. 299-317.

⁴² Čl. 226. Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 152/08, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 130/20, 80/22, 36/24 i 72/25).

⁴³ Neke od radnji dokazivanja nije nužno da postoji naredba suda zakon propisuje... ili ... Pisanu naredbu za vještačenje izdaje tužilac ili sud član 161 ZKP RS. Član 110 stav 1 ZKP FBiH. Član 229 ZKP RS Ovlašćeno službeno lice može, izuzetno, nakon obavještanja tužioca, izvršiti uviđaj i odrediti potrebna vještačenja, osim pregleda, obdukcije i ekshumacije leša. Radnje dokazivanja za koje nije nužna naredba suda su uviđaj, vještačenje.

⁴⁴ Vidi...Škulić, M., *Krivično procesno pravo, 12. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Centar za izdavaštvo i informisanje Pravnog fakulteta u Beogradu, Beograd, 2020, str. 57.

podnijeti prijedlog sudiji za prethodni postupak.⁴⁵ Značajno je pomenuti i rješenje iz Zakona o krivičnom postupku Njemačke u kom je propisano pravo oštećenog da uloži žalbu na negativnu tužilačku odluku Kancelariji javnog tužioca a ako ista bude dobijena potom se žalba može podnijeti i Višem regionalnom sudu radi ponovnog pokretanja istrage.⁴⁶ Žrtve seksualnog nasilja u Njemačkoj imaju pravo na privatnu tužbu tj. da se pridruže postupku kao privatni pomoćni tužilac. Takođe, zakon u Njemačkoj daje pravo da se rođaci, supružnici pridruže krivičnom postupku kao pomoćni tužiocu u slučaju da j žrtva krivičnog djela preminula.⁴⁷

Oštećeni ima pravo da bude obaviješten o nesprovođenju istrage,⁴⁸ o pokretanju istrage, o obustavi istrage, o povlačenju optužnice ili o odustanku tužioca od optužnice.⁴⁹ Ako tužilac donese naredbu o nesprovođenju istrage, obustavi istragu, ili odustane od krivičnog gonjenja do potvrđivanja optužnice, dužan je da u roku od osam dana od dana donošenja naredbe o tome obavijesti oštećenog i pouči oštećenog da može podnijeti pritužbu glavnom okružnom tužiocu. Oštećeni ima pravo da podnese pritužbu u roku od osam dana od dana kada je primio obavještenje o nesprovođenju ili obustavi istrage. Ako oštećeni nije primio obavještenje o obustavi ili nesprovođenju istrage, može da podnese pritužbu u roku od tri mjeseca od dana kada je tužilac donio naredbu o nesprovođenju istrage, obustavio istragu, ili odustao od krivičnog gonjenja.

Glavni okružni tužilac će u roku od 30 dana, a u složenim predmetima do tri mjeseca od dana prijema pritužbe oštećenog, pritužbu odbiti, usvojiti ili odbaciti rješenjem, protiv kojeg je dozvoljen prigovor glavnom republičkom tužiocu u roku od osam dana od dana prijema rješenja. Glavni republički tužilac će u roku od 30 dana, a u

⁴⁵ Čl. 302. Zakona o krivičnom postupku Srbije (Sl. glasnik RS", br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - odluka US i 62/2021 - odluka US).

⁴⁶ Peter, M., Measures to Protect Victims in German Criminal Proceedings: A Summary with Special Focus on the Key Points of the Second Victims' Rights Reform Act, *Resource Material Series No. 81*, Tokyo, UNAFEI, 2010, str. 123. preuzeto sa https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No81/No81_13VE_Peter.pdf

⁴⁷ Rostalski, F., The Rights of (Minor) Victims of Sexual Violence in German Criminal Procedure, U: M. Kubiciel, A. Ohly, M. Pawlik (Ur.), *The Pulse of German Criminal Law*, Duncker & Humblot, Berlin, 2018, str. 246–248.

<https://www.nomos-elibrary.de/document/download/pdf/uuid/dfcdc3b6-fd2f-3af7-9d8a-5e401a36c93b>

⁴⁸ Iako se položaj oštećenog u krivičnom procesnom zakonu Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine po malo razlikuju, u oba procesna zakona oštećeni ima pravoda bude obavještne, član 231 stav 4 ZKP FBiH o neprovođenju istrage, kao i o razlozima za to tužitelj će obavijestiti oštećenog i podnositelja prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu tužitelja. Član 239 stav 2 ZKP FBiH O obustavi istrage kao i o razlozima za obustavu istrage tužitelj će u pisanoj formi obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena u Zakona kao i osumnjičenog, ako je ispitan, i osobu koja je prijavila krivično djelo. Član 232 stav 2 ZKP RS O obustavi istrage, kao i o razlozima za obustavu istrage tužilac će u pisanoj formi obavijestiti oštećenog. Član 224 stav 5 ZKP RS o nesprovođenju istrage, kao i o razlozima za to, tužilac će obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana.

⁴⁹ Više Škulić, M., Buha, M. *Krivično procesno pravo – posebni dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Banja Luka, 2025, str. 36.

složenim predmetima do tri mjeseca od dana prijema prigovora, odlučiti o prigovoru. Protiv rješenja glavnog republičkog tužioca, prigovor nije dozvoljen.

Oštećeni ima pravo da podnese pritužbu glavnom okružnom tužiocu⁵⁰ zbog trajanja postupka, kada istraga nije završena u novom roku koji je odredio glavni okružni tužilac i ako optužnica ne bude podignuta ni u dodatnom roku koji je odredio glavni tužilac.

7. Zaključak

Dokazivanje nasilničkih krivičnih djela nije jednostavno jer žrtve bježe od sjećanja, svjedočenja o pretrpljenom strahu, nasilju, bolu, posebno zbog bojaznosti da im neće biti pružena stvarna zaštita u postupku. U nekim pravnim sistemima (npr. Njemačka) žrtva ako naknadno opovrgne da je pretrpila nasilje takav iskaz nije od značaja. Često na putu uspješnog završetka krivičnog postupka protiv nasilnika stoje procesne nemogućnosti oštećenog da predlaže provođenje radnji dokazivanja u istrazi. Oštećeni, iako je neposredno pogođen krivičnim djelom, ima vrlo sužen uticaj na tok postupka. Pritužba je jedini mehanizam kontrole tužilačke odluke. Sud ne odlučuje o osnovanosti negativne odluke tužioca, već to čini hijerarhijski nadređeni tužilac. Na taj način se isključuje nezavisna kontrola negativne tužilačke odluke.

Nasilnička krivična djela, a posebno nasilje prema ženama, često se dešavaju bez svjedoka, u privatnosti. Žrtva je glavni, a ponekad i jedini izvor informacija, postoji visok stepen straha, zavisnosti ili stida, nasilje se ponavlja u pravilu, i nije jednokratni događaj, tako da je značajno odmah po prijavi o izvršenom krivičnom djelu žrtvu upoznati sa pravom na besplatnu pravnu pomoć i pravom na punomoćnika koji bi preduzimao procesne radnje u pravcu dokazivanja nasilja koje je žrtva pretrpjela. Ako procesna prava žrtve, oštećenog u krivičnom postupku zavisna samo od odluke javnog tužioca da li će se provesti istraga, prikupljati dokazi i sl., moguće je da dokazi ostaju nedovoljni za dokazivanje i utvrđivanje da je izvršeno krivično djelo nasilja u porodici ili neko drugo krivično djelo sa elementima nasilja. Međutim, ako žrtva ima adekvatnu procesnu ulogu (pravo da predlaže vještačenja, izricanje zaštitnih mjera i sl.) neće odustati od prijave o izvršenom nasilju, učestvovaće u dokazivanju, i smanjuje se rizik od kontradiktornih iskaza u postupku.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. **Bejatović, S.**, Tužilačka istraga kao obeležje reformi krivičnog procesnog zakonodavstva zemalja regiona (kriminalnopolitički razlozi ozakonjenja, stanje i perspektive)“, *Tužilačka istraga regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primen*, ur. Jovanović, I., i Petrović-Jovanović, A., Misija OEBSA, Beograd, 2014, str. 11-32

⁵⁰ U Brčkom distriktu pritužba se podnosi uredu tužioca tako da odluku ispituje ne pojedinac već više tužilaca što je garancija demokratičnije i objektivnije odluke.

2. Choo, E. K., Houry, D., Managing Intimate Partner Violence in the Emergency Department, *Annals of Emergency Medicine*, vol. 65, br. 4, 2015, str. 447–451.
3. Đurđić, V., Mere lišenja slobode kao instrument obezbeđenja prisustva lica okrivljenog za krivično delo nasilničkog kriminaliteta u krivičnom postupku, *Nasilnički kriminal: etiologija, fenomenologija, prevencija*, ur. Leposava Kron, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2010, str. 59-77
4. Konstantinović-Vilić, S., Nikolić-Ristanović, V., Kostić, M., *Kriminologija*, Pravni fakultet, Niš, 2009.
5. Marković, I., Pravna zaštita žrtava nasilja u porodici u Republici Srpskoj, *Temida*, vol. 11, br. 1, 2008, str. 5-24.
6. Marković, I., Primjena odredbe o nasilju u porodici i porodičnoj zajednici u Republici Srpskoj“, *Temida*, vol. 6, br. 2, 53–60.
7. Peter, M., Measures to Protect Victims in German Criminal Proceedings: A Summary with Special Focus on the Key Points of the Second Victims’ Rights Reform Act. *Resource Material Series No. 81*, Tokyo, UNAFEI, 2010, str.123–134.
8. Škulić, M., *Krivično procesno pravo, 12. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Centar za izdavaštvo i informisanje Pravnog fakulteta u Beogradu, Beograd, 2020.
9. Škulić, M., Buha, M., *Krivično procesno pravo – posebni dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Banja Luka, 2025, str. 36.
10. Buha, M., Pravo na besplatnu pravnu pomoć u krivičnom postupku BiH, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, br. 86, god. LIX, Niš, 2020, str. 157-176.
11. Pajić, D., Zaštita osjetljivih svjedoka u krivičnom postupku, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, vol. 5, br. 10, Zenica, 2012, str. 93-114.
12. Rostalski, F., The Rights of (Minor) Victims of Sexual Violence in German Criminal Procedure. U: M. Kubiciel, A. Ohly, M. Pawlik (Ur.), *The Pulse of German Criminal Law*, Duncker & Humblot, Berlin, 2018, str. 241-254.
13. Ristivojević, B. R., Samardžić, S. S., Geneza krivičnog dela nasilje u porodici u srpskom krivičnom pravu. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 55(2), Novi Sad, 2021, str. 451–466.
14. Tulumović, M., Pritužba o nesprovođenju i obustavi istrage u praksi Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, vol. 5, br. 10, Zenica, 2012, str. 299-317.

Publikacije:

Protection against Violence Strategy based on the Istanbul Convention 2025–2030, Federal Government (PDF). Preuzeto <https://www.bmbfsfj.bund.de/resource/blob/257164/6c90795e9e59264b58bb6949099b560f/gewaltschutzstrategie-der-bundesregierung-englisch-data.pdf>

UN Women, *Good Practices in Responding to Domestic Violence: A Comparative Study*, Sarajevo, 2019.

Greater Protection in Cases of Domestic Violence Information on the Act on Protection Against Violence, Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2019, str. 9

https://www.bundesjustizamt.de/SharedDocs/Downloads/EN/HKUE/Brochure_Information_protection_against_violence.pdf?__blob=publicationFile&v=1

Propisi:

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 102/2012, 108/2013, 82/2015 i 84/2019).

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, br. 19/2025).

Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 53/2012, 91/2017, 66/2018 i 15/2021).

Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, („Službene novine FBiH“, br. 35/2003, 56/2003 - ispravka, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014 i 74/2020).

Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 3/2003, 32/2003 - ispr., 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 29/2007, 53/2007, 58/2008, 12/2009, 16/2009, 53/2009 - dr. zakon, 93/2009, 72/2013 i 65/2018).

Zakon o krivičnom postupku Brčkog distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 34/2013 - prečišćen tekst, 27/2014, 3/2019 i 16/2020).

Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 152/08, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 130/20, 80/22, 36/24 i 72/25).

Zakon o krivičnom postupku Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - odluka US i 62/2021 - odluka US).

Krivični zakonik Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 64/2017, 104/2018 - odluka US, 15/2021, 89/2021, 73/2023, „Službeni glasnik BiH“, br. 9/2024 - odluka US BiH, „Službeni glasnik RS“ 105/2024 - odluka US, 19/2025, „Službeni glasnik BiH“, br. 14/2025 - odluka US BiH, „Službeni glasnik RS“, br. 31/2025 i 85/2025 - odluka US).

Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016, 75/2017, 31/2023 i 58/2025).

Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 19/2020 - prečišćen tekst, 3/2024 i 14/2024).

Istanbul Convention, Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Istanbul, 11. 5. 2011.

Milijana Buha, associate professor

Faculty of Law, University of Banja Luka

Protection of Victims of Violence and the Complaint of the Injured Party in Criminal Proceedings

Abstract: Proving violent criminal offenses is not simple, as victims often avoid recalling or testifying about the fear, violence, and pain they have experienced, especially due to concerns that they will not receive effective protection during the proceedings. In some legal systems (e.g., Germany), if a victim later denies having suffered violence, such testimony is considered irrelevant.

Frequently, obstacles to successfully concluding criminal proceedings against perpetrators arise from the procedural inability of the victim to propose investigative actions. Although directly affected by the crime, the victim has very limited influence on the course of the proceedings. Filing a complaint is the only mechanism to control the prosecutor's decision. The court does not decide on the merits of the prosecutor's negative decision; instead, this is done by a hierarchically superior prosecutor. This system excludes independent review of the prosecutor's negative decision.

Violent criminal offenses, particularly violence against women, often occur without witnesses and in private settings. The victim is the primary, and sometimes the only, source of information. There is a high degree of fear, dependence, or shame, and violence usually recurs rather than being a one-time event. Therefore, it is crucial to inform the victim immediately after reporting a criminal offense about the right to free legal aid and the right to have a legal representative who can take procedural actions to gather evidence of the violence suffered.

If the victim's procedural role depends solely on the prosecutor's decision, evidence may remain insufficient or inaccessible. However, if the victim has an adequate procedural role (e.g., the right to propose expert evaluations, request protective measures,

etc.), they are less likely to withdraw the report, will participate in the evidence-gathering process, and the risk of contradictory testimony in the proceedings is reduced.

Key words: victim, complaint of the injured party, urgent action